

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת תרומה תשפ"ג

ימי הבחרות - הימים המובחרים

תוכן

א' - כוחם של ימי הבחרות / א

ב' - התועלת של ימי הבחרות / ג

ג' - השמחה של ימי הבחרות / ו

דוקא באמצעות פנים צעירות, ולימוד זה הינו חשוב ויסודי כל כך לעבודת ה' שלנו, עד שראה הקב"ה לנכון להוציא את יצירת הכרובים מן הכלל של איסור יצירת דמות צורה.

ומהו אותו לימוד חשוב? מה מלמדות אותנו פניהם הצעירות של הכרובים? התשובה לכך מתבארת מתוך דברי ספר קהלת (יב, א), שם מאיץ בנו שלמה המלך ע"ה ואומר: "וזכר את בוראך בימי בחורתיך" - על האדם לנצל את ימי בחרותו, את השנים בהם הוא צעיר לימים, כדי לזכור את בוראו. והנה, עלינו להבין את דברי הפסוק. וכי החובה לזכור את בוראנו מוגבלת לימי הבחרות בלבד? הלא מצווים אנו לזכור את בוראנו בכל שלב בחיים ובכל גיל. האדם מחויב לזכור את בוראו עד זקנה ושיבה, גם כאשר הוא מוטל על ערש דווי. למען האמת, בימי הזקנה מחויב הוא לזכור את בוראו יותר מכל, שכן הוא עתיד לפגוש אותו בקרוב! מדוע אפוא מדגיש שלמה המלך את ימי הבחרות?

התשובה היא ששלמה המלך לא בא להגביל את החובה לזכור את בוראנו, אלא ללמדנו שימי הבחרות הם התקופה שבה עבודה זו של "זכור את בוראך" תשפיע עלינו יותר מכל. יהודי המבקש לזכור את בוראו, עליו לעסוק בעבודה זו בימי בחרותו.

יראת השמים של ר' ישראל

הסכיתו ושמעו את הדברים שאמר רבינו ישראל סלנטר זיע"א לעת זקנותו: הוא העיד שאת כל יראת השמים שלו הוא השיג עד גיל שמונה עשרה!

א' - כוחם של ימי הבחרות

פנים צעירות באו לכאן

"ועשית שנים כרבים זהב... והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת... ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרבים אשר על ארון העדות" (שמות כה, יח-כב)

מצות עשיית הכרובים היא מצוה מיוחדת במינה, שכן זו הפעם היחידה בכל התורה כולה שבה נצטוונו ליצור דמות צורה. אדרבה, בדרך כלל יצירת דמות צורה מכל סוג שהוא היא עבירה חמורה ביותר, ואילו כאן לפתע הדבר הופך למצוה! יש כאן מקרה אחד ויחיד אותו הוציאה התורה מן הכלל והתירה ואף צוותה ליצור דמויות! דמויות אלו היו בעלות מראה אמיתי של ילדים, וכמו שאומרת הגמרא (סוכה ה, ב) שפירוש המילה "כרוב" הוא "כרביא" - כדמות ילד.

וזה מביא אותנו לשאלה נוספת: אם כבר מצווה אותנו התורה ליצור דמויות, מדוע היו אלו דמויות של ילדים? לכאורה היה מתאים יותר ליצור דמויות של זקני ישראל! אילו היו שואלים אותי, הייתי מציע ליצור דמות זהב של תלמיד חכם זקן, עבד ה' אמיתי בעל הדרת פנים, הנושא את ידיו כלפי מעלה בתפילה. אה! זו דמות ראויה להניח על גבי ארון הברית! אך דמות ילדים צעירים? איזה ענין יש בדמות מעין זו?

דמויות מלמדות

התשובה לשתי השאלות גם יחד היא, שישנו לימוד מיוחד, אותו מבקשת התורה ללמד אותנו

עם הצוף. בנוסף לכך, בגוף הדבורה קיים מפעל קטן לייצור שעווה.

לרשותה של הדבורה עומד עוד ציוד רב וכן אינסטינקטים רבים שהוטבעו בה על מנת לסייע לה במילוי משימתה בעולם. רואים אנו אפוא כי הדבורה נבראה עבור מטרה מסוימת, והבורא יתברך צייד אותה באופן נהדר ביותר, ונתן לה את כל הכלים והמשאבים הדרושים לה למילוי תפקידה בשלמות.

תכלית האדם

והנה, אם לדבורה הזעירה הזו יש תכלית שלשמה נבראה, על אחת כמה וכמה שהדבר נכון לגבי האדם! על כרחינו צריכים אנו לומר שנבראנו למטרה כלשהי. היתכן שלדבורה יש תפקיד בעולם, והאדם נברא סתם כך, ללא מטרה מסוימת?

יש שיאמרו שהמטרה שלשמה נברא האדם היא להרוויח כסף. כן, לדידם תלוש משכורת מכובד בסוף החודש הוא פסגת שאיפותיהם ומיצוי תכליתם עלי אדמות. אך כולנו מבינים שלא זו התכלית ולא זו המטרה. לא זהו הפרי אותו מצופה מהאדם לייצר. כסף הוא דבר נחמד ויעיל, אך לא לשם כך נבראנו.

שמה תאמרו: משפחה, ילדים - זו תכלית הבריאה. אך גם זו טעות. כמובן שילדים הם דבר חשוב ביותר, וכל ילד שזוכה האדם להביא לעולם הוא עוד הצלחה כבירה עבורו, אולם עדיין, זהו רק דבר נלווה, אך לא זו היא המטרה העיקרית.

עיקר פירותיו של האדם בעולם, עיקר המטרה שלשמה נברא היא **תיקון עצמו**. לכן הגענו לכאן, כדי ל"האביק" את עצמנו, ולייצר פירות מתוקים של שלמות הנפש.

מצוידים להצלחה

לאור האמור, אין ספק שבדיוק כשם שהדבורה קיבלה מה' את כל הדרוש לה למילוי תפקידה, הרי שגם אנחנו צוידנו כראוי בכל הדרוש לנו כדי להשיג שלמות זו. הקב"ה צייד אותנו בצורה מופלאה ומושלמת, וכל הכלים שדרושים לנו כדי להצליח במשימת חיינו, סופקו לנו באופן מלא על ידי הבורא יתברך. אין לנו מברשות וסלים, אבל כן יש לנו כלים ואינסטינקטים רבים, שכולם נחוצים לנו עבור השגת השלמות.

אחד מהאינסטינקטים הללו - וישנם רבים מאוד, וכל אחד מהם ראוי לשיחה בפני עצמה - ניתן למנות

כמובן שאיננו יכולים לקבל את הדברים כפשוטם, כי בוודאי ר' ישראל המשיך להתעלות עוד ועוד במדרגות היראה עד יומו האחרון, אלא כוונתו היתה שכבר בגיל שמונה עשרה הוא עלה על ה"גל" של יראת שמים, וגל זה המשיך לרומם ולנשא אותו במדרגות השלמות עד יומו האחרון, ואותו כח של ימי הבחירות הוא זה שהמשיך להניע אותו כל ימי חייו.

ימי נעוריו של האדם התברכו בכח מיוחד, כח מניע וממריץ שביכולתו להפוך רעיונות ומושגים - לשאיפות והישגים. ולכן, הזמן הטוב ביותר להתקדם ולהגיע להישגים, ובפרט בענין זה של זכירת הבורא יתברך, הוא בתקופה זו של ימי הבחירות. בשלב זה של החיים, האדם מלא בהתלהבות ובאנרגיות להשיג ולגדול, ועליו לנצל את ההתלהבות הזו להשיג עוד הכרה בה'.

מתנה עם תכלית

זו הסיבה שבגינה הטביע בנו הקב"ה את המציאות הזו! המתנה הזו ששמה "ימי הבחירות" ניתנה לנו כדי לסייע לנו בתפקידנו עלי אדמות. נוכל לקחת דוגמא לענין זה מהדבורה. כל בר-דעת מבין שהדבורה נבראה עבור תכלית מסוימת. כאשר אנו יושבים בליל ראש השנה וטובלים את התפוח בדבש, זו הזדמנות עבורנו להזכיר לעצמנו: "מנין הגיע הדבש המתוק הזה? אה, נכון, זוהי תכלית בריאת הדבורה!"

למען האמת, הדבורה לא נועדה רק לשם יצירת הדבש, אלא גם התפוח מגיע אלינו בזכותה. לולא הדבורה לא היו לנו תפוחים, ואף לא אפרסקים ודובדבנים ושיזיפים ופרחים - כל אלו מגיעים בזכות הדבורה. ישנם כמאה אלף מיני פירות וצמחים שנוצרים בזכות היצור הקטן הזה ובזכות כח ההאבקה המופלא שניתן לו מאת הבורא יתברך.

היות והדבורה נבראה עבור מטרה מסוימת, היא צוידה בכל המכשור הדרוש לה לביצוע משימתה. כידוע, הדבורה נושאת עמה את כל הכלים שהיא צריכה כדי למלא את תפקידה. אם תסתכלו על רגלי הדבורה מבעד לזכוכית מגדלת, תבחינו כי ברגליה מותקנות מברשות - כן, מברשות של ממש, ומתחת למברשות מותקנים סלים. איני מגזים כלל - כל אחד יכול לבדוק את זה בעצמו. כאשר הדבורה נוחתת על גבי פרח, היא מטאטאת את האבקנים אל תוך הסלים בעזרת המברשות. לאחר מכן היא נושאת את תכולת הסלים אל הכוורת, שם היא מערבת את האבקנים

אותו לצאת אל עומק הים למסע דייג - הוא קופץ על המציאה!?

היה יהודי מבוגר בקהילתנו שהיה חלוש ביותר. בקושי היה לו כח להגיע למנחה של שבת, ובוודאי שהוא לא היה מסוגל לבא ולהשתתף בשיעור תורה המתקיים לפני מנחה. אולם ראו זה פלא - ביום ראשון בבוקר, אני רואה אותו שוטף את רכבו במלא המרץ, והוא עומד הכן לצאת ו"לכבוש את העולם"! פתאום הוא קיבל כוחות מחודשים לצאת ולחגוג. כיצד יתכן הדבר? התשובה היא שחולשה זו אינה אלא פיתוי היצר. כשצריך להתחזק בתורה ומצוות, היצר מפתה את האדם וגורם לו להרגיש זקן וחלוש.

ולכן, בין אם אתה בחור צעיר בן שמונה עשרה ובין אם אתה בחור צעיר בן שמונים - עליך לנצל את אותו כח ההתלהבות שה' הטמין בקרבך, שהוא הכח שמניע את האדם להתעלות ולהתקדם בחייו. הקב"ה דיבר מבין שני הכרובים בעלי הפנים הצעירות כדי ללמד אותנו על חשיבותו של כח ההתלהבות, אותו כח שמתבטא במיוחד בימי הבחורות, הנחוץ לנו כל כך כדי להצליח בעבודת הבורא.

ב' - התועלת של ימי הבחורות

עצתו של הסבא מקלם

כאמור, כל אדם בכל גיל יכול למצוא בקרבו את כח ההתלהבות הזה ולנצלו להתעלות ולהצליח בעבודת ה', אך אל לנו לשכוח את מה ששלמה המלך מלמד אותנו, שהזמן הטוב ביותר להכיר את בוראנו ולקנות בנפשנו יסודות איתנים בעבודתנו הוא בימי הנעורים. כאשר האדם מתחיל עבודה זו בגיל צעיר, הרי שאותם יסודות נכנסים לעצמותיו והופכים לחלק מאישיותו, וככל שיקדים האדם לעשות זאת, כך ייטב לו. אסור לו להתמהמה כלל, אפילו לא יום אחד!

מסופר על אשה שבאה למרן רבי שמחה זיסל מקלם זיע"א וביקשה להתייעץ עמו בנוגע לחינוך הילדים. השאלה הראשונה ששאלה היתה: "באיזה גיל עלי להתחיל ללמד את בני דרך ארץ?"

"בן כמה הבן?" שאל הסבא זצ"ל.

"בן שלוש".

את כח ההתלהבות של ימי הנעורים. אותם "ימי בחרותיך" הינם כלי חשוב ביותר שהוענק לנו כדי להשיג שלמות הנפש. תכונה זו ניתנה לנו כדי שעל ידה נוכל להתמסר בכל כוחותינו לעבודת ה'.

כן - כדי להצליח בעבודת ה' דרושים לנו כוחות רבים. בתוך כל אחד ואחד קיים אויב מר ואכזר, הלא הוא היצר הרע, וכדי להצליח במלחמה הגדולה הזו מול עצמנו, צייד אותנו הקב"ה בכח המיוחד - התלהבות הנעורים, הנותנת לנו את האנרגיה להצליח במלחמה החזקה.

צאו וראו כיצד הגדיר אויב את מצבו של האדם בעולם הזה: "הלא צָבָא לְאָנוּשׁ עָלַי אֶרֶץ" (אויב ז', א) - כל אדם שבא לעולם הזה משרת שרות צבאי, ונלחם דרך קבע למען הבורא יתברך. אחד הדברים הבסיסיים ביותר שנחוצים לכל חייל הוא "רוח קרב". חייל שאינו בוער באש של נחישות עבור המטרה שלמענה הוא נלחם - אין לו כל סיכוי, ועד מהרה הוא ימצא את עצמו חבול ומובס.

אתם הצעירים שעדיין יש בכם "ברען" - שמחו בכך, ונצלו אותו כראוי. רוח זו נחוצה היא עד מאוד כדי להצליח בעבודת ה'. זו המטרה שלשמה ניתנה לאדם המתנה הזו ששמה "ימי הבחורות" - כדי לנצל את רוח ההתלהבות הטמונה בקרבו ולבנות בנפשו את היסודות הנכונים של עבודת ה'.

בלי תירוצים

והנה, יהודי צעיר בן שישים ששומע את הדברים הללו עלול להגיע למסקנה מוטעית כביכול אבדה תקוותו, וכי אין לו כבר סיכוי להגיע להצלחה של ממש בעבודת ה', ולכן הוא יכול לפרוש מהמרוץ כאן ועכשיו. אך זו טעות! עוד לא מאוחר!

אסור לו לאדם אף פעם להתיימש מלמצוא בעצמו את כח הנעורים הזה. אכן, זה לא יהיה כל כך קל, אך הכח הזה קיים בתוך נפשו של כל אחד ואחד, בכל גיל שיהיה, ובכוחו של כל אדם לשאוב את הכח הזה ממעמקי הנפש, ולהשיל מעליו את אותה תשישות מלאכותית שנוטים הזקנים לאמץ לעצמם בכל הנוגע לעשיית מעשים טובים.

חלק גדול מהחולשה והכבדות שמרגיש הדור המבוגר אינו אלא פיתוי היצר. ניתן להוכיח זאת בקלות: משום מה, כשזה מגיע לכסף, אף אחד לא מרגיש זקן מדי. מדוע בנוגע לתאוות ו"ריגושים", אף אחד אינו מרגיש עייפות ולאות? כיצד זה שכמזמינים

היה זוכה, היה לומד ומקבל את ההלכה הזו בפעם הראשונה ששמע אותה.

שואלת הגמרא, "והא גמרה" - הלא סוף סוף אביי למד את הדין הזה, ומדוע זה משנה מתי הוא למד את זה, האם לפני מספר שנים או כעת - העיקר שכעת הוא יודע את ההלכה הזו. על מה ולמה הצטער אביי? ומתרת הגמרא, "נפקא מינה לגירסא דינקותא", כלומר התורה שהאדם לומד בצעירותו שונה בתכלית מזו שלומד בגיל מבוגר יותר, ולכן הצטער אביי, מפני שלמרות שלבסוף זכה ללמוד הלכה זו, אך אילו היה מקבל אותה בפעם הראשונה ששמעה, הרי שהיא היתה נכללת ב"גירסא דינקותא" שלו.

והנה, המושג "ינקותא" - גיל צעיר, שהוזכר כאן הוא יחסי, שכן אביי בוודאי לא היה נער צעיר כאשר שמע את הדברים בפעם הראשונה. על כרחינו מוכרחים אנו לומר כן, כי אילו אכן היה "ינקא", לא יתכן שהוא היה ממאן לקבל את הדברים שאמר ר' ירמיה, שהיה אחד מגדולי האמוראים של הדור שקדם לאביי. ברור אפוא שעל אף שאביי היה צעיר בשנים, הוא לא היה ילד או נער.

ובכל זאת אביי נזכר בצער בעובדה שהוא לא זכה ללמוד הלכה זו בצעירותו, משום שככל שהתורה נכנסת אל דעתו של האדם בגיל צעיר יותר, כך היא משפיעה עליו ומועילה לו יותר.

בין אבטיח ליהלום

מדוע זה כך? מהי חשיבותה הרבה של "גירסא דינקותא" - התורה שלומד האדם בצעירותו? זהו נושא גדול ורחב שלא נוכל לעמוד על היקפו במסגרת זו, אך ננסה להסביר ולהמחיש זאת בקצרה. ניקח אדם שיש ברשותו יהלום יקר ערך, עליו הוא חפץ לשמור מכל משמר, ולכן הוא מחליט להניח אותו בתוך קופסא ולהחביאה עמוק בתוך אחת ממגירות ביתו. עוברות שנים רבות, והאיש מחליט להוציא את הקופסא ממקום מחבואה ולפתוח אותה. מה הוא יגלה שם? את אותו יהלום בדיוק. גם היהלום היקר והנדיר ביותר אינו מוליד צאצאים, ובמקרה הטוב היהלום יישאר במצבו הראשוני.

לעומת זאת, אם ניקח אדם שיושב בגינת ביתו ואוכל אבטיח, הרי שעל פי רוב, לפחות אחד מגרעיניו החלקלקים של האבטיח יחמוק מבין אצבעותיו וינחת על גבי האדמה הרכה. והנה, אם רק יניח האיש לגרעין ולא ידרוך עליו, וישוב לאחר שלושים שנה, הוא ימצא

ומה אמר לה הסבא? "רוצי מהר לביתך! אל תתמהמהי אפילו רגע אחד, שכן כבר מאוחר מאוד. גיל שלוש הוא גיל מאוחר להתחיל ללמד דרך ארץ, ולכן מהרי הביתה והתחילי מהר ככל הניתן".

כל יום חשוב

והנה, מי ששמע אפילו מעט על הסבא מקלם זצ"ל יודע שהוא מעולם לא אמר דברים סתם כך, וכל מילה שלו היתה מדודה להפליא. נמצא שכאשר הוא הורה לאשה, "רוצי הביתה מהר!" הוא לא דיבר באופן של הפלגה וגוזמה, אלא התכוון לכל מילה שאמר.

עלינו לשאול את עצמנו אפוא: מדוע שלוש הוא גיל מאוחר כל כך להתחיל ללמד את הילד דרך ארץ? הלא אפשר לעשות הרבה טובים עם ילד בן שלוש! זהו גיל מוקדם מאוד, ואישיותו של הילד עדיין אינה מעוצבת. הוא כמו ספוג שיכול לקבל הרבה רעיונות טובים! מדוע אם כן ראה הסבא צורך לזרז את האשה לשוב לביתה?

אלא שרבי שמחה זיסל זצ"ל לימד אותנו בזה יסוד חשוב ביותר. כל יום של ימי הנעורים הוא חשוב! אלו הם הימים המתאימים ביותר להגיע להישגים בעיצוב אישיותנו כעבדי ה'. נפש האדם הוא כמו פרח יפהפה אשר זקוק לחמימות של ימי הנעורים על מנת לפרוח וללבלב במלא היופי והפאר, ולכן זהו הזמן המובחר לשתול רעיונות ומחשבות של תורה בתוך גינת הנוי של שכלנו.

צערו של אביי

כמובן שחשיבות הניצול של כל יום אינה מוגבלת לגיל שלוש, וגם גיל שלושים ושלוש הוא טוב מאוד. זה עדיף מגיל ארבעים, וארבעים הוא גיל מובחר יותר מגיל חמישים. ככל שנקדים לזרוע את ערכי התורה בתוך גן שכלנו כך ייטיב לנו, שכן איננו יכולים לאפשר עצמנו כל עיכוב שהוא, ולו הקל ביותר, כאשר זה מגיע לעבודת ה'.

יסוד זה למדנו מדבריו של האמורא אביי. הגמרא (שבת כא, ב) מספרת שפעם אמרו לאביי דבר הלכה בשמו של האמורא הגדול ר' ירמיה, אולם אביי לא הסכים עם הדין הזה וסירב לקבלו. כעבור זמן מה, שמע אביי את אותה המימרא בשם ר' יוחנן והפעם קיבל את הדברים, והם הפכו לחלק מתורתו. ואף על פי כן, הגמרא מספרת שבכל עת שאביי היה נזכר במימרא זו, הוא היה מתבטא בצער שאילו רק

לדברי תלמדו שגם אדם בן ששים וחמש או ששים ושש יכול להספיק לעשות בחייו דברים גדולים וכבירים, גם אם הוא לא יחיה עד גיל מאה ששים וחמש.

אז אתם, הצעירים בני הששים - הזדרזו ואל תתמהמהו. כל אחד ואחד מכם צריך לקחת את עצמו בידיים, כי הזמן קצר והמלאכה מרובה. מאידך, הזקנים בני השמונה עשרה צריכים גם הם להזדרז, כי הם כבר איבדו זמן רב. עליהם להזדרז לנטוע בשכלם את הזרעים הנכונים, כי אילו היו מתחילים בזמן, הרי שעד כה כבר היה להם פרדס ענק-ממדים ומפואר המלא במיני מגדים מרהיבי עין ומשובבי נפש. אז קדימה - אסור לנו לבזבז אף לא רגע אחד.

חשיבה ישירה

כמובן שעלינו לדעת מה לזרוע בשכלנו. רובם של בני אדם, גם בני תורה, אינם עוסקים בעבודה זו בימי נעוריהם, ובעיקר הסיבה לכך היא משום שהם פשוט לא יודעים מה הם אמורים לזרוע. מדהים להיווכח עד כמה קשה בימינו למצוא מקומות שבהם עוסקים בלימודים הפשוטים והעיקריים של תורנו.

במקום לנסות ללמוד יסודות והדרכות ישירות מתורתנו הקדושה, לוקחים פסוק או מאמר חז"ל ומנסים "להלביש" עליו כל מיני משמעויות, ולהעמיס בתוכו כל מיני דברים שלא כתובים בו. אנשים רואים בעסק זה את עיקר החכמה - לומר כל מיני "פשעטלך", לחדש חידושים ולפלפל פלפולים, לצאת עם פירוש מחודד, במקום להתמקד בלקחים וביסודות העיקריים והחשובים הכתובים בפסוק שחור על גבי לבן. זה כל מה שמעניין אותם. אך למה להזניח את משמעותו הפשוטה של הפסוק ולחפש כל מיני רמזים וחידודים?

ללמוד רעיונות תורניים ישרים ואמיתיים אינו דבר פשוט כלל ועיקר. צריך **לחפש** את זה. צריך **לרצות** לשמוע את זה. זו הסיבה שבשיחות אלו אתם שומעים דברים שלא דוקא משקפים את מחשבותיכם ודעותיכם. כל אחד ואחד בכל דרגה שהיא ובכל שלב בחייו, אל לו לצפות לשמוע רעיונות שלהם הוא רגיל. אדרבה, אם אתם שומעים דברים

שהגינה הקטנה הפכה לשדה אבטיחים! וזאת משום שגרעין שנזרע כראוי, מייצר דורות על גבי דורות של אבטיחים.

מחשבה היא כמו זרע הנזרע בקרקע. כאשר המחשבה נזרעת בתוך שכל האדם, היא אינה נשארת שם במצב סטטי כמו יהלום המונח בתוך קופסא. היא משתרשת בתוך ראשו, וכל עוד ישקו אותה ויתנו לה טיפול נאות, היא תצמיח פירות מתוקים שגם הם יצמיחו פירות. המחשבה האחת והיחידה שזרע האדם בשכלו שולחת את זרועותיה לעבר כל חלקי אישיותו, ועד מהרה צומח שדה שלם בן אלפי מחשבות. הדברים נכונים לא רק לדברי התורה והלכותיה, אלא לכל מחשבה של תורה. כל ערך ורעיון תורני הוא כמו זרע שצומח ומתפתח לכדי פירות מתוקים ויפים. לכן, ככל שמקדים האדם לזרוע את זרעי המחשבות בשכלו, כך יצמחו שם עוד ועוד פירות מתוקים ומפוארים.

הזמן קצר!

אכן, ישנם כאלה שדיבורים מעין אלו כלל אינם מעניינים אותם, שכן הם אינם מחפשים לגדול, וכל הדיבור אודות פירות כאלו ואחרים בשכלם הוא זר להם לחלוטין. הם מחפשים רק לצאת ידי חובתם, ומבחינתם מספיק להם לעשות את המינימום ההכרחי. אולם איננו מדברים לאנשים מעין אלו, אלא לבן עליה המבין שכל עתידו הרוחני בעולם הבא תלוי בשכל שבנה לעצמו, ועל כן הוא חפץ לפאר את שכלו ולהפכו לשכל של תורה, לגן מפואר שגדלים בו הפירות המתוקים והמיוחדים ביותר. זה נקרא "שלמות הדעת", וזוהי שאיפתנו בחיים, לקנות שלמות הדעת, וככל שנקדים לעבוד על כך בגיל צעיר יותר, כך יתפתח שדה מחשבותינו ויצמיח פירות רבים ומתוקים יותר.

נדגיש שוב שכאשר אנחנו מדברים על השנים המוקדמות שבהן האדם עוד צעיר, זה כולל יהודים בני ששים וחמש, שעושים כעת את ראשית דרכם בעבודת ה'. כמובן שאילו היו מתחילים בגיל ששים היה יותר טוב, וחמישים ותשע הוא עוד יותר טוב, אולם גם מי שמתחיל בגיל ששים וחמש או ששים ושש, יש לו תקווה רבה להצליח! אם תאזינו היטב

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: **אזל מן השוק**

זהו תפקידנו הגדול עלי אדמות - לזרוע זרעים טובים של מחשבות ורעיונות תורניים, ולעשות זאת מוקדם ככל הניתן! מי שישכיל לעשות זאת בעודו צעיר לימים, יוכל להמשיך ולהנות מאותו מאגר של התלהבות נעורים, ומכאן ואילך כח הצמיחה הטבעי שברא השי"ת יצמיח בדעתו פירות מתוקים. כל אותם זרעים שזרע האדם בשכלו בסיוע אותו מרץ נעורים, אותם יסודות שהשכיל להחדיר אל תוך דעתו עם כח ההתלהבות הבוהק בו, שולחים שורשים עמוקים אל תוך נפש האדם, וממשיכים להצמיח עוד פירות, עוד זרעים, ובכך הוא הופך לאדם השלם.

ג' - השמחה של ימי הבחרות

המרכיב הסודי

להשלמת הענין נדון כאן בדוגמא אחת של "זרע" שניתן לזרוע אותו בקלות וביעילות בעזרת התלהבות נעורים. ישנו רכיב אחד שהוא כמעט אינסטינקטיבי בימי הנעורים, והוא יסוד חשוב ביותר שנחוץ עבור כל עבד ה' אמיתי.

אם נרצה להגדיר את הרכיב הזה במילה האחת, הרי שמדובר ב**שמחה**. שמחה הוא הסוד לחיי הצלחה! כך מלמד אותנו קהלת (יא, ט): "שִׁמְח בְּחֹר בְּיָלְדוּתְךָ וְיִטִּיבְךָ לִבְךָ בְּיָמֶי בְּחֹרֶתְךָ". זוהי העצה שמעניק שלמה המלך לכל אחד ואחד מאיתנו: כדאי לך ללמוד להנות מהחיים בעודך צעיר!

יתכן ולא תשמעו דברים מעין אלו במקומות אחרים, אבל זו בדיוק הסיבה שהגעתם לכאן. במקום הזה אנחנו רגילים לדבר על נושא זה - עד כמה חשוב לנו ללמוד כיצד להנות מחיינו. זהו זרע חשוב ביותר שמצמיח פירות עסיסיים ויפהיים.

ההנאות של ימי הבחרות

אתה הולך ברחוב? תהנה מזה! אתה פוסע להנאתך, ללא כל מאמץ מצדך, בעזרת שתי רגליך הבריאות? אינך סובל מדלקת פרקים? שמח בזה! עלינו ללמוד לשמוח בעובדה שכל הפרקים שלנו פועלים בצורה כל כך חלקה ומשומנת. אה! איזה תענוג! לזה ייקרא אושר!

תהנה מהעובדה שאתה מסוגל לשמוע! כח השמיעה הוא נס של ממש, ועד היום המדע אינו יודע

הפוכים מכפי שסברתם עד כה, אז טוב שבאתם הנה. זו בדיוק הסיבה שאתם נמצאים כאן.

המאוכזבים

אני מודע לעובדה שיש כאלו שעזבו את השיעורים שלנו משום שהדברים שהם שמעו כאן לא מצאו חן בעיניהם. הם כבר "הזדקנו", כלומר איבדו את גמישותם ואת הנכונות להשתנות. הם באו ושאלו שאלות והתאכזבו מהתשובות. הם ציפו לשמוע תשובות אחרות, כאלה שיתאימו לדעות הקדומות שלהם, אולם לא כך היא דרכה של תורה! דרך התורה היא לשמוע ולקבל רעיונות חדשים ומחשבות שלא חשבנו עליהם, ולנטוע אותם בתוך שכלנו.

פעמים רבות אנו מוצאים אצל יהודים, אפילו יהודים תלמידי חכמים, דעות ומבטים שגויים שהתקבעו בדעתם, והסיבה לכך היא שהם לא נזרעו כהלכה. לדוגמא, בן תורה צעיר שמעולם לא עסק בשער הבחינה בחובות הלבבות, הרי שהוא אינו יודע דבר וחצי דבר אודות עבודה יסודית זו של בחינה והתבוננות בחכמת הבורא, ולא ניצל את ימי הנעורים כדי לזרוע בשכלו זרעים של הכרת הבורא באמצעות התבוננות בבריאה. להתחיל בעבודה זו בגיל מבוגר יותר הוא דבר הרבה יותר קשה, שכן אותה התלהבות ואש הנעורים שוב אינה קיימת בקרבו. דעתו כבר עוצבה בצורה מסוימת, וחסרה לו הגמישות והיכולת לקבוע בדעתו מושגים חדשים של עליה ושלמות.

פעם זכיתי לארח יהודי תלמיד חכם, ראש ישיבה חשוב מארץ ישראל, לסעודת השבת. הוא הסב על שולני, וכדרכי ניסיתי למכור לו את מרכולתי הישנה והמוכרת, והתחלתי לדבר אודות נפלאותיו של התפוח. שומעי השיחות הוותיקים כבר מכירים את הדרשות הללו, אך הוא כנראה מעולם לא שמע דיבורים מעין אלו. הוא הביט בי בנימוס, אך ניכר היה עליו שהוא מעולם לא עסק בנושא זה ולא שמע עליו. יהודי זה לא זכה ללמוד את שער הבחינה שבחובות הלבבות, ולדידו כנראה הנושא הזה אינו חשוב.

ההישג הגדול ביותר

ההישג הגדול ביותר שאליו צריכים אנו לשאוף הוא לקנות בשכלנו את הרעיונות הנכונים, הלא הם היסודות הגדולים שלימדונו רבותינו - החובות הלבבות והמסילת ישרים, הרמב"ם והכוזרי, וכן שאר הראשונים וגדולי האחרונים ז"ל.

חליפות. יש לך גג לראשך ובית עם חימום, ומיטה עם כרית ושמיכה. יש לך מים קרים וחמים בברז. אז מה? לכולם יש את זה. זה לא אושר! זה לא שווה כלום!"

כלום? האם כל אלו אינם אושר? אז מה כן יביא לי אושר? את זה היצר הרע לא מגלה לך, כי האושר תלוי במה שאין לך כעת, וזהו עיקר הנקודה שמסביר לך היצר הרע. זו הסיבה שהאנושות נמצאת תמיד במצב של חוסר סיפוק וחוסר שמחה, ואנשים מסתובבים כשהם עצובים ומדוכדכים. הם מרגישים מאוכזבים מכל תחום בחיים, וליבם מלא בעצבות.

"מה רע בזה?" תשאלו אותי. מה רע? הכל רע! מבט כזה על החיים הוא נורא ואיום, משום שהיסוד לכל עבודת ה' הוא לחיות מתוך הרגשה של שמחה ואושר. אם לעיל הגדרנו את השמחה כ"מנוע", הרי שהגדרה זו מדויקת, כי למעשה השמחה היא היסוד להכל, משום שכל התורה כולה מבוססת על הרגשת הכרת הטוב של האדם כלפי בוראו! מה שמניע ומעורר אותנו לקיים את רצון הבורא הוא רגש הכרת הטוב שיש לנו כלפיו, ורצוננו לשלם לו ולא במעט על כל הטוב שהוא עושה עמנו. ואם אנחנו מסתובבים עם הרגשה של אומללות, ואיננו מרגישים שום חסד מצידו יתברך, מדוע שבכלל נעבוד אותו ונעשה את רצונו?

היסוד של כל התורה כולה

תורתנו הקדושה, מתחילתה ועד סופה, עומדת על יסוד זה של הכרת הטוב. חיובנו לקיים את חוקי התורה ודיניה מבוסס על מבט זה של חיוב הכרת הטוב שאנו חבים לבוראנו על כל הטוב והחסד שגומל איתנו. ובגלל שזהו הבסיס של התורה כולה, היצר הרע נלחם קשות בענין זה. זו היתה המתקפה הגדולה והחזקה ביותר של הנחש הקדמוני - לשכנע את האדם שלא טוב לו ושהוא לא מאושר, וזה בעיקר מה שמנסה היצר הרע לשכנע אותנו.

ומי שיצליח ללחום ביצר הרע וללמד את עצמו להנות מהאושר הגדול שמספקים לנו החיים, ויעשה זאת בצעירותו - כשהוא בן שמונה עשרה או בן ששים - דבר זה יעמוד לו לכל ימי חייו, ובכך הוא יצליח לגדול ולהתעלות ולהשיג שלמות גדולה.

ומתוך האור

לימוד חשוב בענין זה נמצא בספר שערי תשובה (שער ב אות ט). רבינו יונה מדבר אודות אדם זקן

להסביר את פלא הגדול הזה, כיצד גלי הקול עוברים באוויר ומגיעים אל אוזנינו. אך מלבד העובדה שמדובר בנס, הרי שזהו אושר של ממש! חישבו איזה תענוג גדול הוא זה, היכולת לשמוע את ילדיך, את חבריך. למעשה, האושר הזה הוא עקרוני וחיוני כל כך לתפקודו של האדם, עד כי הגמרא (ב"ק פה, ב) קובעת כי "חירשו נותן לו דמי כולו" - מי שגרם לחבירו לאבד את חוש השמיעה חייב לשלם את כל שוויו, שכן אדם שמפסיק לשמוע הרי הוא כמי שאינו.

ומהו הזמן המתאים ביותר להחדיר אל תוך שכלנו את המבט הזה על החיים? בימי הבחורות. כאשר אתה עדיין צעיר ובריא, אתה שומע היטב, כל שיניך נמצאות במקומן ואתה מסוגל ללכת ללא כל כאבים - זהו הזמן המתאים ביותר ללמוד להנות מהחיים. בשלב זה של החיים בו כוחותיך עדיין במותניך, הכל נראה טוב ומאיר יותר, ובאופן טבעי אתה שמח ועליז יותר. לכן עליך לנצל הזדמנות זאת ללמוד לשמוח מההנאות הפשוטות והנעימות של החיים, גם אם אין לך ממון וכבוד.

לשמחה מה זו עושה

אכן, לא מספיק להיות בחור שמח ועליז. ההוראה "שמח בחור" ניתנה לנו עבור מטרה מסוימת, וזו לא המטרה שרוב העולם סבור. אנשים רבים טועים טעות חמורה בנוגע לענין זה של ימי הנעורים. הם חושבים ששלב זה בחיים נועד כדי "לכייף" - להנות מהחיים נטולי הדאגות, לטייל, לצחוק, לאכול טוב וכו' וכו'. אך לא - חיים כאלו הם בזבז אחד גדול! הדבר דומה לדבורה שמחליטה יום אחד לבקר במכרה מלח ולמלא את סלי האבקנים שלה במלח. זה בזבז מוחלט וטרגדיה ממדרגה ראשונה.

כח השמחה הוא כמו מנוע רב עוצמה שבכוחו להגביה ולנשא את האדם לגבהים עצומים שאין ביכולתו להגיע אליהם ללא השמחה. לכן מיעץ לנו שלמה המלך "שמח בחור", משום שהשמחה היא כח עצום שגורם לאדם להצלח.

יצר הדכדוך

וזו בדיוק הסיבה שהיצר הרע נלחם בצורה חזקה כל כך באושר הגדול שיש לכל אחד מאיתנו. הוא פונה אל האדם ואומר לו, "על איזה אושר הוא מדבר?! אתה לא אדם מאושר, כי אין לך כלום. כלום! מה יש לך בסך הכל? מפרקים בריאים? נו נו. מה עוד יש לך? שלוש ארוחות מזינות ביום, כמה זוגות גרביים וכמה

וידוע שהוא לא יזכה להנות ממנו עוד זמן רב. כעת הוא מבין כמה אושר יש בחיים ואיזה תענוג גדול הוא לראות את אור השמש.

בריכה של זהב

כמובן שעדיף להתחיל כבר בגיל צעיר ללמוד על התענוג של אור השמש. בגיל שמונים וחמש, כאשר העצמות חורקות והפרקים כואבים, קצת מאוחר מדי להתחיל עכשיו ללמוד את הנושא. אך אם תתחילו כשאתם עוד צעירים, ותחנכו את עצמכם להנות מחסדי ה', הרי שאור היום יהפוך לדבר נעים ומהנה עבורכם!

בעודך עובר במדרכה שטופת האור, חשוב לעצמך שכעת אתה שוחה בתוך בריכה של מטבעות זהב - זהו תענוג של ממש! תאר לעצמך שאתה נכנס לחדר מלא במטילי זהב, ואומרים לך שאתה יכול לקחת כמה מהם שרק תרצה. כך צריך להביט על אור השמש. זה תענוג! זו הנאה ושמחה!

אכן, אם תחזרו על הדברים באוזני אחרים, הם עלולים להביט עליכם כאילו נטרפה עליכם דעתכם. אולם שלמה המלך מסביר לנו שזה רק בגלל שאנחנו מפונקים! אנחנו רוצים גלידה וממתקים! מי שאצלו הנאה פירושה עוגת שוקולד, אז כאשר הוא מזקין ומצבו הבריאותי אינו מאפשר לו לאכול את המאכל האהוב, כבר לא נשארה לו שום הנאה, ומה שווים אפוא חיים כאלו?

מוקפים בעונג

אולם מי שיחנך את עצמו להנות מאור השמש, כל חייו ייראו אחרת. לא רק אור השמש, אלא דברים רבים כל כך שיש לנו יש בהם הנאה גדולה. חישבו על חוש הראיה. איזה תענוג גדול הוא זה! בראשנו מותקנות שתי מצלמות משוכללות שמצלמות את הכל באיכות הטובה ביותר. איזו הנאה! מי שעדיין אינו מרגיש כך, מוטב שיתחיל להתרגל לזה כאן ועכשיו.

שינה! איזה תענוג גדול! מניחים את הראש על הכרית ושוקעים בשינה עמוקה ונעימה. אה! דעו לכם שלא כולם מסוגלים להירדם בקלות, ואם אתם מצליחים, הרי שאתם עשירים מופלגים. זהו "לוקסוס" גדול.

ומה עם העובדה שהלב פועם ללא הרף? הוא עובד ללא הפסקה, יומם ולילה. איזה אושר! איזה תענוג! מתי חש האדם את התענוג הגדול הזה? כאשר הוא

שמרגיש עצוב ומדוכדך, שכן לעת זקנותו הוא אינו יכול להנות מכל מנעמיהם של הצעירים. אפילו לאכול הוא אינו מסוגל כראוי. באותם ימים, כאשר הגיע אדם לגיל שיבה, בדרך כלל כבר לא היו לו מספיק שיניים על מנת לאכול את רוב המאכלים, ולא היתה לו אפשרות לקנות שיניים תותבות. יתכן וגם מערכת העיכול שלו כבר לא מי יודע מה, כך שחלק גדול מהנאות החיים כבר אינו זמין עבורו.

וכאן בא רבינו יונה ואומר שזה לא יתכן! לא יתכן שאדם זקן אינו יכול להנות מתענוגות העולם, וזאת משום שמי שאינו נהנה מהמתנות שנותן לנו ה' בעולם, אינו יכול להיות עבד ה'. כדי לעבוד את ה' נדרשת לנו מידה מסוימת של שמחה ואנרגיה, וגם אדם זקן זקוק לדלק השמחה וההודיה כדי להמשיך ולהשיג עוד הצלחה בחייו. האדם הזקן עומד אפוא נבוך ושואל את עצמו: "מה עלי לעשות? אלו הנאות יתנו לי את האושר הדרוש לי לעבוד את ה' בהתלהבות ובמרץ?"

ומה מלמד אותנו רבינו יונה? שימו לב לדברים החשובים שהוא אומר. רבינו יונה מצטט את הפסוק בספר קהלת (יא, ז): "וּמִתּוֹק הָאוֹר וְטוֹב לְעֵינַיִם לְרְאוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ". מהו עניינו פסוק זה? וכי שלמה המלך מלמד אותנו עובדות של מה בכך?

שמש של תענוג

מסביר רבינו יונה שפסוק זה קשור לפסוק הקודם: "בִּבְקֹר זָרַע אֶת זֶרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תֵּנַח יָדְךָ". כלומר, שלמה המלך מדבר אל האדם הזקן, שעומד בערבו של החיים, ומעודד אותו להמשיך ולהנות מהם ולא להניח ידו מכך. "תהנה מאור השמש!" גם אם הנאותיך מוגבלות יותר כעת, גם אם יש לך כאבים כאלו ואחרים ובריאותך אינה איתנה, הגב לא מה שהיה פעם - אף על פי כן עליך לנצל את הזדמנויות הפז שעדיין עומדות לרשותך. ולכן מדריך אותנו שלמה המלך: "תלמדו להנות מהאור!"

אנשים אינם מבינים איזו הנאה גדולה היא זו - לראות את אור השמש. היודעים אתם מה יכול להמחיש הנאה זו? שלא תדעו, אבל אם תעברו על יד בית החולים ותביטו כלפי חלונות חדרי האשפוז, יתכן ותבחינו שם בחולה סופני שימיו ספורים, והוא עומד ומביט מבעד לחלון חדרו על הרחוב הסואן. אנחנו מדברים כאן על רחובות ברוקלין המשמימים - אין עצים, אין גינות נוי, ובכל זאת, הרחוב נראה בעיניו לפתע כה קורץ ומקסים. הוא רואה את אור היום

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

מדוע נערים ונערות רבים כל כך יורדים מהדרך ל"ע?

תשובה:

ראשית כל, הבה נשאל שאלה הפוכה: כיצד זה שיש כל כך הרבה מבני הנעורים שלא ירדו מהדרך אלא חיים ומתחנכים על ברכי התורה והיראה? אני תמיד מתפעל מכך. פעם הזמינו אותי לדבר בפני כינוס של תלמידות בית יעקב. באולם ישבו כאלפיים בנות. מדובר בסיפור של לפי כמה וכמה שנים, וכיום אותן בנות כבר זכו להקים משפחות. אך לחשוב על כך שישנן אלפיים בנות חרדיות, יראות שמים! אחר כך עוד אמרו לי שזה כלום, ושמשפּרן של בנות בית יעקב גבוה בהרבה. כאן לומדים אלפיים, שם עוד אלף. ברוך ה'! ברוך ה' שבכל מקום יש בתי חינוך לתפארת, שבהם לומדים ילדים טובים ומחונכים. אלפי אלפים של יהודים מגדלים את בניהם לתורה ומצוות! ראיתי בית ספר לבנות, שעשרה אוטובוסים עומדים הכן בחזית הבנין בסיום יום הלימודים. שורה ארוכה של אוטובוסים, אשר כולם מסיעים בנות צנועות ויראות שמים. איזו שמחה! הבה נתמקד אפוא בזה.

אין ספק שיש לנו צער גדול מכל אלו שסרו מהדרך, אולם תחילה עלינו להעריך את המהפכה הענקית שאנו עדים לה, שעם ישראל מתרבה ומתרבה עוד ועוד, ויהודים רבים כל כך מתחזקים עוד ועוד. כמה שאנחנו שמחים בזה! כאשר אתם עוברים ליד יהודים שומרי תורה ומצוות, ברכו אותם, שכן זהו רצונו יתברך, שעם ישראל ילך ויגבר, ילך ויתעצם.

אכן, ישנם דברים הדרושים תיקון ושיפור, אך כאן אינו המקום לדון בהם. לא הכל מושלם, ויש מה לשפר. אולם אף על פי כן, מוטל עלינו בעת הזאת בראש ובראשונה לרכז את מחשבותינו ולהודות לה' על השמחה הגדולה שאנו חווים כאשר אנו רואים כיצד עם ישראל מתרבה והולך.

אגב, זוהי עיקר דאגתם של הרשעים בארץ ישראל. הם מוטרדים מאוד מהריבוי של ציבור יראי ה'. הם יודעים שאם הם לא ינקטו בפעולה קיצונית, הרי שבקרוב השלטון יהיה בידי שלומי אמוני ישראל. זה מה שמדאיג אותם. בכך הם דומים לפרעה שאמר "פן ירבה", והקב"ה מבטיח, "כן ירבה"!

מתחיל להרגיש חלילה כאבים, והרופא מבשר לו שעליו לערוך בדיקות. אי אי אי! כעת הוא נזכר בימים הטובים כשהוא זכה להנות מלב חזק ובריא. "אוי! מדוע לא נהניתי מהלב שלי כשהוא עוד היה תקין ובריא?!"

עכשיו הוא הזמן

כעת, בעודך צעיר לימים, זהו הזמן המתאים להתחיל להעריך את ההנאות שהחיים מספקים לך, וללמוד כיצד להנות מהם. יש כאלו שדוחים את זה לשלב מאוחר יותר בחיים, ומחליטים שאחרי שיצאו לפנסיה ויעברו להתגורר באחוזת פאר, כשיהיה להם הרבה כסף והם כבר לא יצטרכו לעבוד, אז הם יתחילו להנות מהחיים. אך זו טעות. ראשית, מי יודע אם אי פעם יגיע השלב הזה? ושנית, יתכן ואז יהיו להם כל כך הרבה בעיות בריאותיות ל"ע, והם יהיו עסוקים כל היום בלהתרוצץ מרופא זה למרפאה זו. האם מישהו יכול לדעת מה יהיה מצבו בעוד שנים מספר? הזמן לעשות זאת הוא **עכשיו**! מרגע זה והלאה עלינו להתחיל ללמוד כיצד להיות מאושרים בחיינו.

מי שיתחיל בעבודה זו כבר בצעירותו - גם אם הוא צעיר בן ששים - אם יתחיל לבנות את העסק הזה ששמו "שמח בחלקו", אין ספק ששמחת הנעורים הטבעית וכח ההתלהבות המיוחד שקיים בקרבו, יימשכו כל חייו. זהו המסר שהכרובים שעמדו מעל ארון הברית לימדו את עם ישראל, ואשרי מי שישכיל ללמוד אותנו ולחיות על פיו!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

ללמוד מהכרובים

הכרובים, שמבין כנפיהם נשמע קולו של הקב"ה, נוצרו בצורת ילדים, וזאת כדי ללמד אותנו את סגולתם המיוחדת של ימי הבחרות, ואת חשיבותו של כח הנעורים בעבודת ה'. ככל שנקדים לזרוע בנפשנו את מחשבות התורה, כך נזכה לפירות רבים ועשירים יותר. השבוע נקדיש בלי נדר דקה אחת ביום כדי לחשוב אודות ההנאה שבאור השמש. באמצעות האושר וההתלהבות הממלאים את ליבנו, מכינים אנו את עצמנו לעבוד את ה' בהתלהבות ובמרץ.